

Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században
Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті
Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Multiculturalism and Diversity in the 21st Century
International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Absztraktkötet

Збірник тез доповідей

Book of Abstracts

MULTIKULTURALIZMUS ÉS DIVERZITÁS A 21. SZÁZADBAN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Absztraktkötet

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia



„RIK-U” Kft.
Ungvár
2018

УДК: 061.3

II– 79

A kiadvány a 2018. március 27–28-án Beregszászban megtartott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke és az Ungvári Nemzeti Egyetem Történelem és Nemzetközi Kapcsolatok Karának Multikulturális Oktatás és Fordítás Tanszéke által rendezett *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században* című nemzetközi tudományos konferencia absztraktjait tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének műhelyében

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrinc Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Kolozsvári István, Dobos Sándor*

A borítón látható fotót készítette: *Jablonykó Tamás*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:



Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-09-5

© Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia, 2018

© A szerzők, 2018

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ У 21 СТОЛІТТІ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач



ТОВ «РІК-У»
Ужгород
2018

УДК: 061.3

П– 79

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у ХХІ столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

Підготовлено у видавничому відділі
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінц, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Іштван Коложварі, Олександр Добош*

Автор фото на обкладинці: *Анатолій Яблонько*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. ІІ*

Відповідальний за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст тез відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:



Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-09-5

© Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач, 2018

© Автори, 2018

MULTICULTURALISM AND DIVERSITY IN THE 21ST CENTURY

International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Book of Abstracts

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács



”RIK-U” LLC
Uzhhorod
2018

УДК: 061.3

П– 79

The publication includes papers presented at the international academic conference, "Multiculturalism and Diversity in the 21st Century" held on 27–28 March, 2018 in Berehove. The academic event was organised by the Department of Philology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education and the Department of Multicultural Education and Translation, Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University.

Prepared at the Publishing Department of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

Proof-reading: *Ildikó Gríca-Varcaba, Marianna Lőrinc, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Book cover: *Kolozsvári István, Sándor Dobos*

Book cover photograph by *Tamás Jablonykó*

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of abstracts.

The international academic conference and the publication of abstracts sponsored by:



Publishing and printing: "RIK-U" LLC
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-09-5

© Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács, 2018

© Authors, 2018

TARTALOM – ЗМІСТ – CONTENTS

| | |
|---|----|
| <i>AFSHAR, NAEIMEH</i> : EFFECTS OF L1 DOMINANCE ON THE ACQUISITION OF ENGLISH SOUNDS BY TURKISH/PERSIAN BILINGUALS | 15 |
| <i>ALBERT ÁGNES</i> : KREATIVITÁS A NYELVOKTATÁSBAN | 16 |
| <i>ALKHRISHEH, HAZIM</i> : MOTIVATION, ATTITUDE AND EFFORT TOWARDS LEARNING ENGLISH: THE CASE OF MUTAH UNIVERSITY JORDANIAN MALE AND FEMALE STUDENTS..... | 20 |
| <i>ANDREYKO, VITALIY</i> : НОВА ПАРАДИГМА ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЯК ПРИКЛАД ЦИВІЛІЗОВАНОГО СПІВІСНУВАННЯ ДВОХ КРАЇН | 22 |
| <i>BÁLINT, EMMA JÚLIA</i> : DIVERSITY OF MENTAL ILLNESSES IN THE HISTORY OF SOCIAL MEDIA IN THE 21 ST CENTURY | 27 |
| <i>BANYAS, VOLODYMYR / БАНЯС, В. В.; БАНЯС, Н. Ю.</i> : МАЛОВІДОМИЙ ІВАН ФРАНКО: ПОВІСТЬ «МІСІЯ» (ДО 130-ЛІТТЯ ВІД ЧАСУ ПЕРШОЇ ПУБЛІКАЦІЇ)..... | 30 |
| <i>BARANY, ADALYBERT</i> : ВПЛИВ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА СВІТОГЛЯД ІМПЕ КЕРТЕСА ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В РОМАНІ «ЗНЕДОЛЕНІСТЬ»..... | 33 |
| <i>BÁRÁNY ERZSÉBET</i> : KORSZERŰ KÉTNYELVŰ SZÓTÁRAK ALKALMAZÁSA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁK UKRÁN NYELV ÓRÁIN..... | 36 |
| <i>BEREGSZÁSZIANIKÓ</i> : A MAGYAR NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA TARTALMA MINT NYELVI TERVEZÉSI KÉRDÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN | 40 |
| <i>BODOR VIKTÓRIA</i> : A DIALEKTOLÓGIAI ISMERETEK ALKALMAZÁSÁNAK FONTOSSÁGA AZ ÓVODAI ANYANYELVI NEVELÉSBEN (EGY EMPIRIKUS FELMÉRÉS EREDMÉNYEI ALAPJÁN)..... | 43 |
| <i>BOGNÁR, CSABA</i> : UNIFORMIZED MULTICULTURALISM: WORLD STATE, UNIVERSAL LEGAL SYSTEM AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE AT THE DAWN OF CYBORG BEING..... | 48 |
| <i>CHONKA, TETYANA</i> : КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА У ТВОРАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ..... | 53 |
| <i>CSÁSZÁR ISTVÁN</i> : SZOVJET–MAGYAR KAPCSOLATOK 1964-TŐL NAGYKÖVETI JELENTÉSEK ALAPJÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁGRA | 60 |
| <i>CSERNICKÓ, ISTVÁN</i> : BILINGUAL EDUCATION MODEL FOR THE MINORITIES: ALWAYS THE BEST SOLUTION?..... | 62 |
| <i>CSILLIK, ÉVA</i> : EFFECTIVE PRACTICES FOR MEETING THE LEARNING NEEDS OF ‘SUPERDIVERSE’ MULTI-LANGUAGE LEARNERS IN EARLY CHILDHOOD CLASSROOMS | 70 |
| <i>DEMCHENKO, INHA</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ІНОЗЕМЦІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ..... | 73 |

| | |
|---|-----|
| DOBOS, SÁNDOR: OFFICIAL REGULARIZATION OF SETTLEMENT NAMES ON THE TERRITORY OF PRESENT-DAY TRANS-CARPATIA IN THE ERA OF THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC (1919–1938)..... | 79 |
| DUDICS LAKATOS KATALIN: MIT NEVEZNEK NYELVJÁRÁSNAK A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN?..... | 85 |
| FÁBIÁN, MÁRTA: LISTENING STRATEGIES USED BY MONO- AND BILINGUAL MAJORS OF ENGLISH AT THE F. RÁKÓCZI II TRANSCARPATIAN HUNGARIAN INSTITUTE..... | 88 |
| FÁBIÁN NÉMETH, BEÁTA: LINGUISTIC LANDSCAPE AS A WAY OF PUBLIC COMMUNICATION IN VINOGRADOVO..... | 91 |
| FAILASOFAH, FAILASOFAH: STUDENTS’ CRITICAL LITERACY DEVELOPMENT: A STUDY OF TEACHERS’ INSTRUCTIONAL PRACTICES..... | 94 |
| FEISAL, AZIEZ: DEVELOPMENT OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN AN ISLAMIC BOARDING SCHOOL IN INDONESIA: A DYNAMIC SYSTEM PERSPECTIVE..... | 95 |
| FODOR, KATALIN: EFL TEACHERS’ TECHNOLOGICAL USE: POSSIBILITIES, ROUTINE AND EXPECTATIONS OF GENERATION Z..... | 96 |
| GÁLADÉL: A VALLÁSI KÖLCSÖNHATÁSOK NYOMAI A NÉPI KÉZIRATOS FÜZETEKBE..... | 100 |
| GAZDAG VILMOS: AZ OROSZ ÉS UKRÁN KÖLCSÖNSZAVAK KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOKBAN VALÓ ELTERJEDTSÉGÉRŐL ÉS ALAKVÁLTOZATAINAK LÉTREJÖTTÉRŐL..... | 106 |
| H. TÓTH ISTVÁN: HOZZÁJÁRULÁS A KÁRPÁTALJAI HELYESÍRÁS-TANÍTÁS MINDENNAPJAIHOZ..... | 112 |
| HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA: NYELVI TÁJKÉP BEREGSZÁSZBAN..... | 113 |
| HNATYK, KATALIN: NEW WINDS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN TRANSCARPATIA..... | 118 |
| ГОРБАТ, ІРИНА ЛЮБА: КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ І ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ВІДОБРАЖЕНІ В КУЛЬТУРНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОВІТОВОГО МУЗЕЮ САТУ-МАРЕ..... | 123 |
| HUSZTI, ILONA: REALISATION OF REFLECTIVE TEACHING DURING THE TEACHING PRACTICE OF ENGLISH MAJOR STUDENTS..... | 127 |
| ILLÉS, ÉVA: MONOLINGUALS IN A MULTILINGUAL LANDSCAPE..... | 132 |
| KARMACSI ZOLTÁN: EGY KÁRPÁTALJAI GASZTROFESZTIVÁL NYELVI TÁJKÉPE..... | 136 |
| KÉSZ BARNA: MULTIKULTURALIZMUS A SZOVJET HADSEREGBEN – KÁRPÁTALJAI MAGYAR KATONÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN..... | 140 |
| KÉSZ BARNABÁS: INTERETNIKUS JELENSÉGEK A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG TÁRGYI KULTÚRÁJÁBAN..... | 146 |
| KÉSZ MARGIT: INTERKULTURÁLIS KÖLCSÖNHATÁS A KÁRPÁTALJAI FOLKLÓRBA SZAKRÁLIS SZÖVEGEK ELEMZÉSE ALAPJÁN..... | 150 |

| | |
|--|-----|
| KÉSZ RÉKA: KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA KÜLFÖLDÖN MUNKÁT VÁL- LALÓ KÁRPÁTALJAI NŐK NARRATÍVÁI ALAPJÁN | 155 |
| KHAVAVCHAK, OLEG: ЕМОТИВНИЙ ДИСКУРС «ІСТОРИЇ РУСІВ» | 162 |
| KONTRA H., EDIT: FLIPPED CLASSROOMS IN APPLIED LINGUISTICS: PROMOTING 21 ST CENTURY SKILLS FOR LEARNING..... | 169 |
| KORDONETS, OLEKSANDR: МОТИВ СМЕРТІ У НОВЕЛАХ «ЗВИЧАЙ- НА ІСТОРІЯ» Б. ЛЕПКОГО ТА «ЗАПИСКИ НЕДУЖОЇ ЛЮДИНИ» О. ПЛЮЩА | 173 |
| KOVÁCS SZILVIA: AUTONÓM NYELVTANULÁS ÉS NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK HASZNÁLATA..... | 180 |
| KOZMÁCS ISTVÁN: KIS HAL A NAGY TENGEBEN VAGY NAGY HAL A TÓBAN? A KISEBBSÉGI ÍRÓ DILEMMÁJA..... | 182 |
| KYCHAK, OKSANA: ЛЮДИНА ЗАКАРПАТСЬКОГО ПОРУБІЖЖЯ: ПО- ЛІКУЛЬТУРНІСТЬ, ПАРАДИГМИ ПРИКОРДОННЯ ТА МІСЦЕВИ МЕНТАЛЬНІ КОРДОНИ В ЦЕНТРІ ЄВРОПИ | 183 |
| KYSHARI, BETTINA: РОЛЬ НАТО У ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ МІЖНА- РОДНИХ ВІДНОСИН | 190 |
| LEBOVICS VIKTÓRIA: NAGYÍTÓ ALATT A TOLMÁCSOLÁS | 194 |
| LECHNER ILONA: A KONTEXTUS SZEREPE A FORDÍTÁSBAN..... | 196 |
| LIBAK, NATALIA: НЕОЛОГІЗМИ У «ВЕЛИКОМУ ТЛУМАЧНОМУ СЛОВНИКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЗА РЕДАКЦІЄЮ В.Т. БУСЕЛ..... | 200 |
| LIZÁK, KATALIN: EFL INSTRUCTION IN THE 21 ST CENTURY: MEETING THE CHALLENGES..... | 203 |
| LŐRINCZ, MARIANNA: CONCEPTUALIZING EFFECTIVE TEACHING..... | 208 |
| LYASHYNA, ALLA: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДА- ЧІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ | 214 |
| MÁDI, GABRIELLA: LANGUAGE, POWER, ASSIMILATION, AND MINORITIES IN MULTILINGUAL SPACE (BASED ON CONTEMPORARY HUNGARIAN NOVELS)..... | 218 |
| MAJOR, ÉVA: THE TRUE MYTH – CAN A UNIVERSITY LECTURE BE INTERACTIVE?..... | 220 |
| MARHITYCH, DIANA: УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ | 224 |
| MÁRKU ANITA: NYELVI TÁJKÉR: AZ INTERNETES MÉMEK KÁRPÁTAL- JAI MAGYAR VONATKOZÁSAI | 229 |
| KOGA, MASAYUKI: ІСТОРІЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ | 233 |
| MÁTÉ RÉKA: KÖZÉPPONTBAN A NYELVTANULÓ: TÖBBNYELVŰSÉG A GYAKORLATBAN | 236 |
| MEDGYES, PÉTER: THE NATIVE/NONNATIVE CONUNDRUM REVISITED | 239 |

| | |
|--|-----|
| MELEHANYCH, HANNA: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ)..... | 240 |
| MILLISITS MÁTÉ: A HOLLAND–MAGYAR REFORMÁTUS KAPCSOLATOK ÉVSZÁZADAI | 245 |
| MOLNÁR D. ISTVÁN: A NYELVI ÖSSZETÉTEL VÁLTOZÁSA KÁRPÁTALJA TERÜLETÉN 1880–1910 KÖZÖTT..... | 246 |
| MOLNÁR JÓZSEF: AZ ANGOL NYELV ISMERETE KÁRPÁTALJÁN – A 2001-ES UKRAJNAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN | 249 |
| MÓNUS DÓRA: DRÁMAPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK AZ ANYANYELVOKTATÁSBAN..... | 254 |
| MOSKALENKO, OLENA: КРОС-КУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ АНГЛОМОВНУ КОМУНІКАЦІЮ..... | 258 |
| MOTRUK, VIKTOR: ЧИТАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПІДТРИМАННЯ І РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ФАХОВИХ МОТИВІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)..... | 262 |
| MYSHKO, ANATOLIY: ФІНЛЯНДІЯ ТА НАТО | 267 |
| MYSHKO, SVITLANA: ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ | 273 |
| NAGY-KOLOZSVÁRI ENIKŐ: INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE IDEGEN NYELVŰ GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL..... | 277 |
| NEMES, ZSOLT: TEACHING HUNGARIAN IN THE US HUNGARIAN WEEKEND SCHOOLS: HERITAGE OR FOREIGN LANGUAGE APPROACH?..... | 278 |
| NSHIWI, DARIN: THE IMPACT OF MULTI-COMPETENCE APPROACH ON LEARNING VOCABULARY AND SPEAKING SKILLS OF A THIRD LANGUAGE BY SYRIAN ADULT LEARNERS | 279 |
| NYLABOVICH, YANA: УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКІ НЕВІДПОВІДНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА | 280 |
| ÖVEGES ENIKŐ: NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM: A MEGOLDÁS A MAGYAR NYELVOKTATÁS PROBLÉMÁIRA? | 284 |
| VIRAG, PAUL: СПІВЖИТТЯ ТА БАГАТОЕТНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ПОВІТІ САТУ-МАРЕ У ХХІ СТОЛІТТІ | 289 |
| PELESKEI, VIKTORIA: MULTICULTURAL PERSPECTIVES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CANADA..... | 292 |
| PENCKÓFER JÁNOS: SZEMÉLYESSÉG, ÖNÉLETÍRÁS-JELLEG, „KÁRPÁTALJAI OLVASAT” BALLA LÁSZLÓ ÉLETMŰVE ALAPJÁN..... | 298 |
| PILIPENKO, GLEB: СЕРБСКИЙ ЯЗЫК В ВЕНГЕРСКИХ ШКОЛАХ ВОЕВОДИНЫ: ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ..... | 301 |

| | |
|---|-----|
| W. PILLAR, GRANVILLE: A CRITIQUE OF HEMISPHEROLOGY, MODALITY PREFERENCE AND LEARNING STYLES..... | 308 |
| PITRA, NELYA: НІМЕЦЬКИЙ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ..... | 315 |
| POLYOVIIY, MYKOLA: ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРНОГО РІЗНОМАНІТТЯ СВІТУ ДО СЕРЕДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ..... | 318 |
| POPOVYCH, NATALIA: РЕЛІГІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДАХ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДІВ ДАВНЬО-ГРЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ)..... | 323 |
| ПЕВСЕ, АНДРЕЯ: ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ УГОРЦЯМИ..... | 327 |
| PUSKÁS VERONIKA: ISKOLAI NYELVI TÁJKÉR NAGYBEREGEN..... | 330 |
| R. FEDOR, ANITA: INVESTMENT INTO HUMAN CAPITAL BY WOMEN WHO ARE TEMPORARILY AWAY FROM LABOUR MARKET..... | 334 |
| SHELEMBА, MYKHAYLO; SHELEMBА, MARTA: ВПЛИВ УГОРСЬКОГО ЧИННИКА НА ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ..... | 338 |
| SHPENIK, KATERYNA-MARIA: LANGUAGE POLICY OF THE EUROPEAN UNION..... | 346 |
| SHPENIK, SILVIA: USING SOCIAL MEDIA IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES..... | 351 |
| STEFUCA, VIKTÓRIA: ТРУДНОЩІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ..... | 355 |
| SZABÓ, NOÉMI: CROSS-LINGUISTIC INTERACTION IN THIRD LANGUAGE LEARNING..... | 357 |
| SZAMBOROVSZKYNÉ NAGY IBOLYA: NEMZETISÉGI DIVERZITÁS KONTRA BIRODALMI UNIFORMIZÁLÁS. A SZOVJET OKTATÁSPOLITIKA JANUS-ARCÚSÁGA (1953–82 KÖZÖTT)..... | 359 |
| SZILÁGYI LÁSZLÓ: EGYNYELVŰ ÉS TÖBBNYELVŰ KÖRNYEZETBEN FELNŐTT TANULÓK NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁI ANGOLÓRÁN..... | 361 |
| TASKOVICS OKSZANA: KÖZÖSSÉGI OLDALAK A NYELVOKTATÁSBAN..... | 365 |
| TODOROV, IHOR: СУЧАСНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ..... | 368 |
| TODOROVA, ANNA: EASTERN PARTNERSHIP AND EXPANSION: THE UKRAINIAN PERSPECTIVE..... | 373 |
| TODOROVA, NATALIA: INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AND CRITICAL CULTURAL AWARENESS: IMPLICATIONS FOR THE UKRAINIAN ESP CONTEXT..... | 379 |
| TÓTH ENIKŐ: A MAGYAR NYELV MEGJELENÉSE GECSE NYELVI TÁJKÉPÉBEN..... | 384 |

| | |
|---|-----|
| <i>TYSHCHUK, ALLA</i> : ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ УКРАЇНИ: ЗМІСТОВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД..... | 387 |
| <i>US, HANNA</i> : ТЕРМІН «ДИТИНА» В ТЕРМІНОЛОГІЇ СІМЕЙНОГО ПРАВА: ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ВИМІР..... | 392 |
| <i>USTYCH, SERHIY</i> : СУЧАСНІ ТРАНСКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ЗАКАР- ПАТТЯ..... | 396 |
| <i>USTYCH, SERHIY; BENCHAK, OLESYA</i> : СУТНІСТЬ, ФУНКЦІОНУВАН- НЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТРАНСКОРДОННИХ СИСТЕМ | 397 |
| <i>VANČO, ILDIKÓ</i> : THE TEACHING OF THE SLOVAK LANGUAGE IN SCHOOLS WITH HUNGARIAN AS THE LANGUAGE OF INSTRUCTION IN SLOVAKIA: GENERAL OVERVIEW..... | 401 |
| <i>VOVKANYCH, IVAN</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНИСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ | 402 |
| <i>VRÁBELY, TAMÁS</i> : MULTICULTURAL EDUCATION: WAYS AND METHODS OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE | 403 |
| <i>VRAUKÓ, TAMÁS</i> : CODE SWITCHING IN HISPANIC-AMERICAN NARRATIVES | 407 |
| <i>WAWRZONEK, MICHAŁ</i> : ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМА – НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ, УКРАЇНИ ТА ІЗРАЇЛЯ | 408 |
| <i>WOŁEK, ARTUR</i> : OFFICIAL USE OF MINORITY LANGUAGES: BETWEEN SYMBOLIC POLITICS AND LOCAL PUBLIC POLICIES | 413 |

A KONTEXTUS SZEREPE A FORDÍTÁSBAN¹

Lechner Iлона

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Beregszász, Ukrajna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Budapest, Magyarország

Ukraine, Hungary

A kontextus tudományának a pragmatikát szokás nevezni, de ez a fogalom sokkal szélesebb körben kutatott a nyelvészeti diszciplínákban, s mindegyik saját elméleti keretének megfelelően fogalmazza meg annak lényegét, funkcióját.

A pragmatikai kutatások abból indulnak ki, hogy a kontextust megkülönböztetik a szituációtól, központi fogalmuk pedig a *relevancia*. Alaphipotézisük, hogy a kontextus nem a rajtunk kívüli világban, hanem az elménkben van. A kontextus nem előre adott, létrehozásához szükség van a szituációban részt vevő egyének konstruktív tevékenységére [5, 480]. *Widdowson* [8] szerint a kontextus nem az, amit felfogunk, észlelünk egy szituációban, hanem amit relevánsnak ítélünk meg. Vannak a szituációnak olyan elemei is, melyeket bár észlelünk, de értelmezési folyamatunk során nem tartunk relevánsnak. A relevanciát tehát a szituációban részt vevők teremtik meg [8, 19].

A kontextus a külső körülmények belső mentális reprezentációja. Kiemelendő, hogy a pragmatikusok a nyelvi kifejezések értelmezése során nagy jelentőséget tulajdonítanak az előzetes ismereteknek, valamint az interakcióban részt vevő személyek közös háttértudásának. E nélkül ugyanis sikertelen a kommunikáció.

A fordításra vonatkoztatva, írott kommunikációról lévén szó, az történik, hogy a fordító elolvas egy szöveget, melynek értelmezéséhez az ő általa relevánsnak ítélt jegyeket választja ki, ami nem feltétlenül esik egybe a szerző által relevánsnak ítélt jegyekkel. A lefordítandó szövegnek van ugyan egy szemantikai jelentése, de a pragmatikai jelentés nem a szövegben van. A szövegben értelmezési lehetőségek vannak, amelyeket az olvasó (jelen esetben fordító) a szövegbe rejtett utalások segítségével és a szöveggel folytatott interakciója valósít meg [7; 1; 6]. *Illés* [3] megfogalmazásában „*az általa létrehozott szöveg élettelen marad, ha az olvasó nem tesz bele*

¹ Jelen munkát Magyarország Collegium Talentum 2017 programja támogatta.

értelmet nyelvi és a világról alkotott ismereteinek aktivizálása segítségével” [3, 147.]. A fordító tehát azt a jelentést viszi át az általa létrehozott produktumba, amelyet ő felépített a konstruktív értelmezési folyamata során.

A fordított szöveg egy célközönség számára készül, a fordító tehát az ő igényeihez, általános emberi, kulturális és élettapasztalatból fakadó ismereteihez igazítja azt [3, 146.]. A két célközönség, az eredeti, illetve a fordított szövegé többnyire nem ugyanaz, ebből kifolyólag azok nemcsak abban különböznek egymástól, hogy más nyelven íródtak, hanem ennél árnyaltabb eltéréseket lehet közöttük felfedezni, amit a kutatási eredmények is alátámasztottak

A kutatás tervezésekor kiindulási hipotézisem az volt, hogy *a fordítók a célnyelvhez, illetve a célközönséghez, annak előzetes tudásához igazítják a fordított szöveget, melyből kifolyólag különbségek fedezhetők fel az eredeti és fordított szövegekben.*

Ennek alátámasztása céljából németről magyarra, valamint magyarról németre fordított újságcikkeket használtam fel. Számszerűsítve a korpuszt 5 német nyelven, illetve 5 magyar nyelven írt cikken és azok fordításán végeztem tartalomelemzéses összehasonlító vizsgálatot. A cikkek a Goethe Intézet (Goethe Institut) hivatalos honlapjáról, a kulturális rovatban található német–magyar kulturális magazin „Politika és Európa” alrovatból² származnak. A honlap német és magyar nyelven egyaránt olvasható, innen választottam ki az első öt eredetileg magyar, illetve német nyelven írt újságcikket. Tettem ezt minden előzetes megfontolás nélkül, mivel nem meghatározott témájú, hanem általános információkat közlő szövegek után kutattam.

Az elméleti keretben felvázolt pragmatikai kontextus-felfogás szerint központi jelentőségű a célközönség előzetes tudása. Az adó (jelen esetben a fordító) annak az ismeretanyagnak megfelelően formálja a szöveget, melyről feltételezi, hogy a vevő is birtokolja. Ennek érdekében pluszinformációt közöl a fordító, vagy kihagy némi adatot az eredetihez képest. Mindkét esetre találtam példát szép számban a vizsgált újságcikkek fordított változatában.

(1) Mitglieder des 17. Deutschen Bundestags – a 17. német Bundestag tagjai

(2) SPD-Parteivorstands – SPD-elnökség

(3) So ruft die CDU – A CDU például

² <https://www.goethe.de/ins/hu/bud/kul/mag/ges/ziv/huindex.htm>

(4) Ähnlich verfährt die FDP. – Hasonlóképpen jár el az FDP is.

A német parlament, illetve a német politikai pártok nevééről feltételezi a fordító, hogy a célközönség birtokában van ezeknek az ismereteknek, ezért nincsenek a nevek magyarra fordítva.

(5) „Azonnal odacsapunk” – “Wir hauen gleich mit der Faust auf den Tisch“ – Balázs Dénes im Interview

(6) A szervezet elnökével beszélgettünk – Wir unterhielten uns mit Balázs Dénes, dem Vorsitzenden der Organisation

A magyar cikk szerzője arra alapoz, hogy a magyar társadalom tudja, ki a megnevezett szervezet elnöke, ezért az (5) és (6) mondatokban hiányzik a név. A fordító viszont magyarázatként hozzáfűzi azt a címhez. Majd a következő mondatban, illetve kérdésben kiemeli a vezetéknevet is, miközben Herr Dénesként (a német megszólítás szabályai szerint) szólítja meg beszélgetőpartnerét. A magyar szövegben ez is hiányzik.

(7) 1989 óta – seit der Wende (a rendszerváltás óta)

A német olvasó számára nem biztos, hogy egyértelmű, hogy mi történt Magyarországon 1989-ben, ezért a fordító célravezetőbbnek látja, ha az időpont helyett az akkor történt eseményt közli.

(8) die beiden Spitzenkandidaten ihrer Parteien – a két *rivális* párt listavezetője

A magyar fordításban magyarázatként az olvasó számára közlik a két pártról, hogy azok riválisok a választási kampányban. Ez az eredeti német cikkben nincs benne, hiszen Németországban a politikai cikkeket olvasó közönség nyilván tudja a két pártról, hogy ellenfelek.

(9) Digitaler Mundfunk – A szájról szájra terjedő politika digitális változata

(10) adómentés – Schuldnerberatung

(11) Beim Selgeln die Lebensfreude zurückgewinnen – Vitorlázással életöröm

A (9), (10), (11) példák közös jellemzője, hogy egyrészt mindegyik címként szerepel a korpuszban, másrészt valamennyi előrevetíti a cikk témáját. A (9) német címben a politikáról szó sincs, míg a magyar fordítás meghatározza, leszűkíti a témát. A (10) cím esetében a “Beratung” szó jelentése tanácsadás, ami nem feltétlenül valaki megmentését jelenti. A cikket elolvasva azonban érthető, hogy a fordító a kontextus előrevetítése céljából alkalmazta ezt a kifejezést. A (11) példa esetében viszont az eredeti cím sokkal konkrétabb, mint a célnyelvi.

Következtetesként megállapíthatjuk, hogy a kontextustól a nyelv felé haladva kimutatható annak hatása konceptualizációkra, a kontextus meg-

határozza azt a módot, ahogyan felépítjük magunk számára a jelentést, értelmezési folyamatunkban azokat a körülményeket ragadjuk meg, melyek relevánsak számunkra az adott szituációban.

Elkerülhetetlen viszont, hogy a fordítás során ne következzen be szemantikai és/vagy pragmatikai jelentésvesztés vagy jelentéseltolódás [4, 192.]. Nem elég ugyanis beszélni a célnyelvet, ismerni kell a célközönség kultúráját, nyelvhasználati és hétköznapi szokásait, helyesen kell felmérni annak háttérismereteit, hiszen mindez hozzájárul ahhoz, hogy értelmezhető legyen a fordító által létrehozott produktum. Erre törekedve a fordító munkája során *állandó párbeszédet folytat az olvasóval: eldönti, hogy milyen érveket fog felhozni, milyen sorrendben, milyen példákkal, miközben előrevetíti azokat a kérdéseket és esetleges ellenérveket, amelyeket az olvasó a szöveg olvasása közben felvethet* [3, 146.]. Mindezt figyelembe véve összességében megállapíthatjuk, hogy a nyelv univerzális kivitelezési jellemzője az, hogy az kontextusérzékeny [2, 340.], ennél fogva a kiindulási forrásszöveg, valamint a produktumként fordítás során létrejött célszöveg soha nem hordozhatja ugyanazt a szemantikai és/vagy pragmatikai jelentést. Mivel a tudomány jelenlegi állása szerint ez idáig lehetetlen az időutazás, a gondolatátvitel, éppúgy lehetetlen, hogy egy kontextust tökéletesen rekreálni tudjunk.

Felhasznált irodalom

1. Carrell, P. L. és Eisterhold, J. C. (1983). Schema theory and ESL reading pedagogy. In: Carrell, P. L., Devine, J. és Eskey, D. E. (szerk.). (1988). *Interactive approaches to second language reading*. Cambridge: Cambridge University Press. 73–92.
2. House, J. (2006). Text and context in translation. *Journal of Pragmatics*, 38, 338–358.
3. Illés É. (2011). A szövegértés pragmatikája – egy érettségi feladat elemzése. *Iskolakultúra*, 21(4-5), 144–156.
4. Sabban, A. (2010). Zur Übersetzung von Idiomen im Wörterbuch und im Text: die Rolle von Kontextsensitivität und semantischer Variabilität. *Journal of Translation and Technical Communication Research (trans-kom)* 3(2). 192–208. Letöltve 2013.06.21.
5. http://www.trans-kom.eu/bd03nr02/trans-kom_03_02_04_Sabban_Idiome.20101218.pdf
6. Tátrai, Sz. (2004). *A kontextus fogalmáról*. Magyar Nyelvőr 2004. 128. évf. 479–494.
7. Wallace, C. (1992). *Reading*. Oxford: Oxford University Press.
8. Widdowson, H. G. (1979). *Explorations in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
9. Widdowson, H. G. (2007). *Discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press. Chapter 3 *Context* pp. 19–26.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», Берегове, 27–28 березня 2018 року / Редактори: Еніке Надь-Коложварі, Сільвія Ковач – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. – 420 с.

ISBN 978-617-7692-09-5

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

УДК: 061.3

П– 79

Науково-довідкове видання

**ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ
У 21 СТОЛІТТІ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

2018

Редактори:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура:

Ільдіко Гріца-Варцаба, Маріанна Левріні, Олександр Кордонець

Верстка:

Вікторія Товтін, Олександр Добош

Обкладинка:

Іштван Коложварі, Олександр Добош

Відповідальний за випуск:

Ільдіко Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції*

Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 22.10.2018.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,7. Формат 70x100/16.

Замовл. № 2520. Тираж 200.